

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 522. PLENĀRSESĪJA 2017. GADA 25. UN 26. JANVĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū”

(COM(2016) 593 final – 2016/0280 (COD)),

par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz noteikumus, kā īstenojamas autortiesības un blakustiesības, kuras piemēro noteiktām raidorganizāciju tiešsaistes pārraidēm un televīzijas un radio programmu retranslācijām”

(COM(2016) 594 final – 2016/0284 (COD))

un par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par noteiktiem atļautiem ar autortiesībām un blakustiesībām aizsargātu darbu un citu tiesību objektu lietojumiem tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar citu iespiedtekstu lasīšanas invaliditāti, un ar kuru groza Direktīvu 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā”

(COM(2016) 596 final – 2016/0278 (COD))

(2017/C 125/03)

Ziņotājs: **Juan MENDOZA CASTRO**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 6.10.2016. Padome, 26.10.2016. un 24.10.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	13.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	25.1.2017.
Plenārsesija Nr.	522
Balsojuma rezultāts	144/0/2
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

- 1.1. EESK atzinīgi vērtē pasākumu kopumu, kura mērķis ir pielāgot autortiesības digitālās ekonomikas prasībām.

1.2. ES trūkst integrētas autortiesību sistēmas. Lai to izveidotu, galvenais uzdevums ir novērst sadrumstalotību, vienlaikus palielinot autoru aizsardzību, tostarp pret tehnoloģiju milžiem, kas dominē tirgos.

1.3. Autortiesību joma ir ļoti sarežģīta, jo tajā ir daudz ieinteresēto personu ar atšķirīgām interesēm, taču tās ir cita citai vajadzīgas. Ar regulējuma palīdzību ir jāpanāk līdzsvars starp visu šo personu tiesībām, neuzliekot birokrātisku slogu un neizvirzot nevajadzīgas prasības.

1.4. Attiecībā uz Komisijas “pakāpenisko” pieeju EESK ierosina pārskatīt un nostiprināt spēkā esošās tiesības, tostarp izdarot grozījumus citās direktīvās, kā arī apsvērt, vai būtu lietderīgi ierosināt pasākumus, kas paredzēti interneta meklētājprogrammām un satura bezmaksas pārraidīšanu Wi-Fi tīklos, un ar regulas palīdzību reglamentēt atsevišķus aspektus.

1.5. Komiteja atgādina, ka ir svarīgi, lai ES nekavējoties ratificētu Marrakešas līgumu par autortiesībām neredzīgu personu gadījumā.

1.6. **Raidorganizāciju tiešsaistes pārraides un televīzijas un radio programmu digitāla retranslācija:** EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums ir atbilstošs un veicinās Eiropas kinematogrāfisko darbu izplatīšanu. “Izcelsmes valsts” princips nav pretrunā tiesību teritorialitātei un līgumu slēgšanas brīvībai.

1.7. **Izņēmumu pielāgošana digitālajai un pārrobežu videi:** lai gan Komisijas priekšlikumos ir noskaidrotas problēmas, EESK ierosina tajos veikt virkni izmaiņu ar mērķi labāk pielāgot autortiesības mūsdienu prasībām. Ierosinātās izmaiņas:

- iekļaut spēkā neesamības principu attiecībā uz jebkādu līgumu, kas ir pretrunā izņēmumiem un ierobežojumiem autortiesību jomā ⁽¹⁾,
- tekstizrace un datizrace:
 - lai atbalstītu inovatīvus uzņēmumus, piemērošanas jomā (priekšlikuma 2. pants) jāiekļauj arī pētnieki un uzņēmumi, kuru darbība vērsta uz peļņas gūšanu,
 - dokumentā būtu lietderīgi iekļaut principu, ka tīriem faktiem un datiem (kā minēts 8. apsvērumā) autortiesības nepiemēro,
- **darbu kopijas kultūras mantojuma saglabāšanai** ⁽²⁾: jāprecizē un jāpaplašina izņēmumi attiecībā uz tādu darbu pieejamību tiešsaistē bez nolūka gūt peļņu, kuri nav pieejami tirdzniecības apritē vai kurus aktīvi nepiedāvā tiesību turētāji,
- aizstāt prasību izmantot *īpašās, šim nolūkam paredzētās vietas* ⁽³⁾, nodrošinot tehnoloģiski neitrālu piekļuvi darbiem un tiesību objektiem,
- iekļaut jaunu izņēmumu saistībā ar **dokumentu nekomerciālu pārrobežu izmantošanu**, ko veic Eiropas bibliotēkas un arhīvi,
- grozīt Informācijas sabiedrības direktīvā izņēmumu saistībā ar **zinātnisko pētniecību nekomerciāliem mērķiem**, jo dažos gadījumos to ir ļoti grūti piemērot ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Kā paredzēts Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Direktīvā 2009/24/EK (OV L 111, 5.5.2009., 16. lpp., 5. pants) un Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 11. marta Direktīvā 96/9/EK (OV L 77, 27.3.1996., 20. lpp., 15. pants).

⁽²⁾ Komisijas priekšlikuma COM(2016) 593 final 5. pants.

⁽³⁾ Informācijas sabiedrības direktīvas 5. panta 3. punkta n) apakšpunkts (OV L 167, 22.6.2001., 10. lpp.).

⁽⁴⁾ <http://libereurope.eu/blog/2016/10/14/basic-guide-eu-copyright-limitations-exceptions-libraries-educational-research-establishments/>

1.8. Spriedums, ar kuru Eiropas Savienības Tiesa lēma, ka zināmos apstākļos **elektronisko grāmatu patapināšana** var būt pielīdzināma tradicionālo grāmatu patapināšanai ⁽⁵⁾, apmierina prasību, ko iesnieguši bibliotēku lietotāji un izglītības iestādes.

1.9. Pozitīvi vērtējams priekšlikums par **vairs netirgotu darbu** digitalizāciju, izplatīšanu un pārrobežu izmantošanu (III sadaļa, 1. nodaļa).

1.10. Ar Eiropas standartu palīdzību būtu jānosaka izņēmums **“panorāmas brīvība”**.

1.11. EESK atbalsta izdevēju ekskluzīvās blakustiesības divdesmit gadus atļaut vai aizliegt digitāli izmantot to preses publikācijas.

1.12. EESK piekrīt, ka informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzējiem, kas lielā apjomā glabā un sabiedrībai piekļūstamus dara savu lietotāju augšupielādētus un ar autortiesībām aizsargātus darbus vai citus tiesību objektus, ir jāveic atbilstīgi un samērīgi pasākumi, kuri nodrošinātu ar tiesību īpašniekiem slēgto nolīgumu funkcionēšanu, vai arī jāizvairās no šādu darbu vai tiesību objektu publiskošanas (**value gap**).

1.13. EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums ir solis uz priekšu **autortiesību aizsardzības jomā**; autori ir tiesīgi saņemt taisnīgu atlīdzību par savu radošo darbu, saistot darbu komerciālos panākumus ar augstu darbu aizsardzības un finansēšanas līmeni.

1.14. Ir svarīgi uzsvērt, ka pilsoniskās sabiedrības institūcijām ir jāpalīdz palielināt lietotāju izpratni par to tiesību aktu ievērošanu, kuri attiecas uz autortiesībām. EESK atbalsta Komisijas centienus cīnīties pret pīrātismu un jebkādu ar likumu aizsargāta satura nelikumīgu izmantošanu.

2. Komisijas priekšlikumi

2.1. Digitālo tehnoloģiju attīstība ir mainījusi to, kādā veidā tiek radīti, producēti, izplatīti un izmantoti darbi un citi aizsargāti tiesību objekti. Ir radušies jauni izmantošanas veidi, jauni dalībnieki un jauni uzņēmējdarbības modeļi. Digitālajā vidē ir pastiprinājusies arī pārrobežu izmantošana, kā arī radušās jaunas iespējas, kā patērētājs var piekļūt ar autortiesībām aizsargātam saturam.

2.2. Lai gan ES autortiesību regulējumam joprojām ir pamatoti mērķi un principi, minētie tiesību akti ir jāpielāgo šai jaunajai realitātei. Iejaukties ES līmenī vajadzīgs arī tādēļ, lai nepieļautu iekšējā tirgus sadrumstalošanos.

2.3. Šajos apstākļos 2015. gada maijā pieņemtajā Digitālā vienotā tirgus stratēģijā ⁽⁶⁾ tika konstatēta vajadzība “samazināt atšķirības starp valstu autortiesību režīmiem un nodrošināt lietotājiem visā ES plašāku tiešsaistes piekļuvi darbiem”, uzsverot, cik svarīgi ir ar intelektuālā īpašuma tiesībām aizsargāta satura pakalpojumus padarīt pieejamākus pāri robežām, un arī precizējot tiešsaistes pakalpojumu nozīmi darbu un citu aizsargātu tiesību objektu izplatīšanā.

2.4. Komisija 2015. gada decembrī publicēja paziņojumu ⁽⁷⁾, kurā izklāstītas konkrētas darbības un ilgtermiņa redzējums un kurā norādīts, ka šajā jomā jāturpina attīstīt vienoto tirgu, jāatjaunina noteikumi, ņemot vērā jauno digitālo vidi, jānodrošina Eiropas radošo nozaru turpmāka konkurētspēja un jānodrošina pienācīgs līdzsvars starp autortiesībām un citiem sabiedriskās politikas mērķiem.

2.5. Ņemot vērā neseno priekšlikumu par pārrobežu pārnesamību ⁽⁸⁾, Komisija tagad ierosina tiesību aktu kopumu ar trim mērķiem:

- i) nodrošināt plašāku piekļuvi saturam Eiropas Savienībā un piesaistīt jaunu auditoriju;

⁽⁵⁾ Lieta C-174/15 *Vereniging Openbare Bibliotheken* pret *Stichting Leenrecht* (OV C 14, 16.1.2017., 6. lpp.).

⁽⁶⁾ COM(2015) 192 final.

⁽⁷⁾ COM(2015) 626 final.

⁽⁸⁾ COM(2015) 627 final.

ii) pielāgot noteiktus izņēmumus digitālajai un pārrobežu videi;

iii) sekmēt taisnīgu un labi funkcionējošu autortiesību tirgu.

2.6. Pirmkārt, ir izstrādāts priekšlikums regulai⁽⁹⁾, kuras mērķis ir radīt labvēlīgus nosacījumus jaunajiem televīzijas un radio programmu tiešsaistes un digitālajiem izplatīšanas veidiem, kas līdzīgi nosacījumiem, kuri piemērojami tradicionālajām apraidēm ar satelīta starpniecību vai pa kabeli. Jaunie noteikumi, kas izstrādāti, pamatojoties uz spēkā esošajiem Satelītu apraides un kabeļu retranslācijas direktīvas⁽¹⁰⁾ noteikumiem, veicinās un paātrinās tiesību nokārtošanu saistībā ar raidorganizāciju sniegtiem noteikta veida tiešsaistes pakalpojumiem, kā arī atsevišķiem retranslācijas pakalpojumiem. Šo noteikumu mērķis ir sekmēt tirgus attīstību un Eiropas radio un televīzijas programmu plašāku izplatīšanu. Tas savukārt nodrošinās plašāku piedāvājumu patērētājiem, kā arī lielāku kultūras daudzveidību.

2.7. Tajā pašā laikā ar priekšlikumu direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū⁽¹¹⁾ tiek radīts jauns sarunu mehānisms, kas atvieglos licencēšanas līgumu noslēgšanu audiovizuālo darbu izplatīšanai pieprasījumuvideo platformās. Minētais priekšlikums ir daļa no plašākiem politiskiem centieniem risināt dažādās problēmas, kas ierobežo Eiropas audiovizuālo darbu, īpaši filmu, pieejamību Eiropas Savienībā.

2.7.1. Licencēšanas problēmas un juridiskās un līgumiskās grūtības, kas saistītas ar Eiropas audiovizuālo darbu izmantošanu pieprasījumuvideo pakalpojumos, tiks risinātas arī strukturētā dialogā ar ieinteresētajām personām, lai racionalizētu licencēšanas praksi un veicinātu nozaru līgumus, kas sekmēs Eiropas darbu regulārāku izmantošanu un plašāku pieejamību. Komisija 2018. gada beigās sniegs pārskatu par dialoga rezultātiem.

2.7.2. Visbeidzot, šajā priekšlikumā direktīvai ir arī norādīti risinājumi, ar kuriem sekmēt kultūras mantojuma iestāžu izdoto tiesību licenču piešķiršanu, kas vajadzīgas tādu darbu digitalizācijai un izplatīšanai, kuri vairs netiek tirgoti, bet kuriem ir liela kultūras vērtība. Ļoti svarīga ir arī piekļuve darbiem nekomerciālā vidē, piemēram, izglītības iestādēs, publiskajās bibliotēkās vai citās vietās, kas nav kinoteātri, lai veicinātu kultūras daudzveidību, izglītošanas mērķiem un lai piedalītos sabiedriskajā dzīvē. Turklāt Komisija kopīgi ar Eiropas Filmu aģentūru direktoru asociāciju (EFAD) un audiovizuālās nozares pārstāvjiem strādā pie tā, lai 2017. gadā izveidotu un finansētu Eiropas filmu kataloga izveidi izglītojošiem mērķiem.

2.8. Līdztekus ir pieņemti divi tiesību aktu priekšlikumi⁽¹²⁾, lai piemērotu ES tiesību aktus saistībā ar Marrakešas līgumu, kurā prasīts pusēm noteikt izņēmumus, kas palīdzētu cilvēkiem ar drukas lasītspēju piekļūt grāmatām un citiem drukātiem materiāliem tiem pieejamā formātā. Ar šo priekšlikumu direktīvai tiks noteikts obligāts izņēmums un nodrošināta tā izpilde, lai šīs kopijas tiktu sagatavotas pieejamā formātā un būtu pieejamas vienotajā tirgū. Priekšlikums regulai nodrošinās minēto kopiju pārrobežu apmaiņu starp ES un trešām valstīm, kuras noslēgušas minēto līgumu.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzinīgi vērtē pasākumu kopumu, kura mērķis ir pielāgot autortiesības digitālās ekonomikas prasībām.

3.2. Eiropas māksla ir viena no vadošajām pasaulē, taču kinematogrāfijai, izdevējdarbības nozarei un mūzikas un mākslinieciskajai jaunradei nākas saskarties ar tirgus sadrumstalotību, kultūras un valodu daudzveidības radīto lielo bagātību, digitālo pāreju un finanšu grūtībām.

3.3. Vienkāršojot atļauju izsniegšanas sistēmu, jāmazina sadrumstalotība, jāveicina pārrobežu piekļuve tiešsaistes saturam un jāpanāk labāks autoru aizsardzības līdzsvars – it īpaši attiecībā pret uzņēmējdarbības milžiem, kas kontrolē digitālos tirgus.

⁽⁹⁾ COM(2016) 594 final.

⁽¹⁰⁾ Padomes 1993. gada 27. septembra Direktīva 93/83/EEK (OV L 248, 6.10.1993., 15. lpp.).

⁽¹¹⁾ COM(2016) 593 final.

⁽¹²⁾ COM(2016) 596 final, COM(2016) 595 final.

3.4. Autortiesību joma ir ļoti sarežģīta, jo tajā ir daudz ieinteresēto personu ar atšķirīgām interesēm, taču tās ir cita citai vajadzīgas. Ar regulējuma palīdzību ir jāpanāk līdzsvars starp visu šo personu tiesībām.

3.5. Komisija ir pieņēmusi “pakāpenisku” pieeju⁽¹³⁾ un nepiedāvā visaptverošu pārskatīšanu, bet ierosina spēkā esošajos tiesību aktos iekļaut svarīgus papildinājumus. EESK ierosina apsvērt šādus jautājumus:

- pārskatīt un nostiprināt spēkā esošās tiesības, tostarp izdarīt grozījumus citās direktīvās, piemēram, attiecībā uz autortiesību aizsardzības termiņiem⁽¹⁴⁾ un nenosakāmu autortiesību darbu atļautu izmantošanu⁽¹⁵⁾,
- regula kā piemērots digitālā vienotā tirgus izveides instruments⁽¹⁶⁾,
- nepieciešamība un lietderība pievērsties jautājumam par interneta meklētājprogrammām un satura bezmaksas pārraidīšanu Wi-Fi tīklos⁽¹⁷⁾.

4. Pasākumi ar mērķi nodrošināt plašāku piekļuvi saturam visā ES

4.1. *Raidorganizāciju tiešsaistes pārraides un televīzijas un radio programmu digitāla retranslācija*⁽¹⁸⁾

4.1.1. Eiropas Savienībā radio un televīzijas programmu veidošanas un raidīšanas jomā darbojas gandrīz 12 000 uzņēmumu, kuros nodarbināti 255 000 personu un kuru apgrozījums ir EUR 66 500 miljoni⁽¹⁹⁾. Reforma ir pamatota, jo esošie mehānismi, kas atvieglo autortiesību un blakustiesību licencešanu, neattiecas ne uz tiešsaistes pārraidīšanu, ne arī uz atsevišķiem digitālas retranslācijas veidiem.

4.1.2. EESK atbalsta “izcelsmes valsts” principa iekļaušanu, kas jau ir noteikts attiecībā uz apraidēm ar satelīta starpniecību⁽²⁰⁾ un kas nav pretrunā tiesību teritorialitātei un līgumu slēgšanas brīvībai.

4.1.3. EESK uzskata, ka tehnoloģiski neitrāliem grozījumiem noteikumos par digitālo retranslāciju vajadzētu vienkāršot tiesību iegūšanas procesu jauniem pakalpojumu sniedzējiem un tādējādi arī uzlabot svarīga satura pieejamību patērētājiem.

4.1.4. Reformā pamatoti noteikts, ka gadījumā, ja pastāv ar licenču piešķiršanu saistītas grūtības, dalībvalstis nodrošina, ka “neitrāla iestāde” palīdz noslēgt līgumus par audiovizuālo darbu pieejamību **pieprasījumuvideo platformās**.

5. Uzņēmumu pielāgošana digitālajai un pārrobežu videi⁽²¹⁾

5.1. Eiropas bibliotēkas, muzeji un arhīvi veido kultūrtelpu Eiropas iedzīvotājiem, un tiem ir svarīga nozīme zināšanu nodošanā, izglītībā un pētniecībā. Vienlaikus tie nodrošina būtisku finansiālu ieguldījumu autortiesību jomā⁽²²⁾.

⁽¹³⁾ Paziņojums COM(2016) 592 final.

⁽¹⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/116/EK (konsolidētā versija) (OV L 372, 27.12.2006., 12. lpp.).

⁽¹⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīva 2012/28/ES (OV L 299, 27.10.2012., 5. lpp.).

⁽¹⁶⁾ EESK atzinums (OV C 264, 20.7.2016., 51. lpp.).

⁽¹⁷⁾ Sk. Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā C-484/14 *Tobias Mc Fadden pret Sony Music Entertainment Germany GmbH* (OV C 419, 14.11.2016., 4. lpp.).

⁽¹⁸⁾ Sk. 9. zemsvītras piezīmi.

⁽¹⁹⁾ Eurostat: *Programming and broadcasting statistics* (2015).

⁽²⁰⁾ Sk. 10. zemsvītras piezīmi.

⁽²¹⁾ Sk. 11. zemsvītras piezīmi.

⁽²²⁾ Kā norādīts uzņēmuma Outsell ziņojumā *Library Market Size, Share, Performance and Trends*, to iepirkumu apjoms ir EUR 4 800 miljoni gadā.

5.2. Nesaskaņotības, sarežģītas likumdošanas, ģeogrāfisko šķēršļu un valodu atšķirību dēļ Eiropas pētnieki salīdzinājumā ar citu vadošo valstu (piemēram, ASV) pētniekiem ir neizdevīgā situācijā. Tāpēc ar šo reformu jāsekmē trīs mērķu sasniegšana: paplašināšana un pielāgošanās jaunajai tehnoloģiju realitātei, saskaņota un obligāta formāta noteikšana un juridiskā noteiktība attiecībā uz izņēmumu un ierobežojumu regulēšanu ⁽²³⁾.

5.3. Hāgas 2014. gada deklarācijā ir uzsvērts tekstizrades un datizrades lielais potenciāls inovācijas un pētniecības jomā. Pētniekiem, MVU un lielajiem tehnoloģiju uzņēmumiem tekstizrade un datizrade ir ļoti svarīgs instruments, ko juridisko, tehnoloģisko un līgumisko ierobežojumu dēļ Eiropas Savienībā izmanto nepietiekami.

5.4. Komisija ierosina noteikt obligātus izņēmumus vairākos gadījumos:

- **tekstizrade un datizrade zinātniskās pētniecības nolūkā**, ja reproducēšanu un datu iegūšanu veic bezpeļņas pētniecības organizācijas,
- darbu un citu tiesību objektu digitāla izmantošana vienīgi ilustratīviem mērķiem **izglītības** jomā, ciktāl to attaisno īstenojamais nekomerciālais nolūks,
- **darbu kopiju veidošana kultūras mantojuma saglabāšanai**.

5.5. Kaut arī EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikumos problēmas ir noteiktas pareizi, komiteja ierosina grozījumus, lai tiesību aktus labāk pielāgotu mūsdienu vajadzībām (sk. secinājumus). Cita starpā ir svarīgi, lai autortiesību jomā noteiktie izņēmumi netiktu atcelti līgumisku vienošanos vai tehnoloģisku rīku dēļ. Turklāt ir jāpārskata autortiesību izņēmums attiecībā uz **zinātnisko pētniecību nekomerciālos nolūkos** (5. panta 3. punkta a) apakšpunkts), jo to ir ļoti grūti piemērot ⁽²⁴⁾.

5.6. EESK arī prasa saskaņot **“panorāmas brīvības”** izņēmumu, kas paredz, ka privātpersonas var iegūt un dalīties internetā ar sabiedriskās vietās esošu ēku un skulptūru attēliem. Lai gan Komisija atzīst šā izņēmuma pamatotību, tā ir nolēmusi saglabāt iespēju dalībvalstīm to piemērot fakultatīvi.

5.7. Autortiesības un blakustiesības tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar citu invaliditāti

5.7.1. Komiteja atgādina, ka ir svarīgi, lai ES nekavējoties ratificētu Marrakešas līgumu, kas stājās spēkā 2016. gada 30. septembrī un kura mērķis ir sekmēt piekļuvi iespieddarbiem personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ. Saskaņā ar šo līgumu daudzi Eiropas iedzīvotāji, kas ir neredzīgi vai ar redzes traucējumiem, varēs piekļūt lielākam darbu klāstam pieejamos formātos, un tas pavērs viņiem plašākas iespējas kultūras, izglītības un nodarbinātības jomā un galu galā nodrošinās reālu sociālo iekļaušanu.

5.7.2. Priekšlikumi regulai ⁽²⁵⁾ un direktīvai ⁽²⁶⁾ ļaus Savienībai īstenot starptautiskās saistības, kas paredzētas Marrakešas līgumā. Turklāt tās atbilst Savienības saistībām, ko tā uzņēmusies ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām.

5.8. **Licencēšana un plašāka piekļuve saturam.** Pamatoti būs arī atļauts digitalizēt un izplatīt **vairs netirgotus darbus**, kas pirmoreiz publicēti Eiropas Savienībā (7. pants), un vienā dalībvalstī izsniegta licence būs spēkā visā ES (8. pants).

5.9. Jaunas blakustiesības preses izdevējiem

5.9.1. Saskaņā ar direktīvas priekšlikuma 11. panta 1. un 4. punktu ⁽²⁷⁾ dalībvalstis preses izdevumu izdevējiem paredz uz divdesmit gadiem ekskluzīvas tiesības atļaut vai aizliegt digitāli izmantot to preses publikācijas.

⁽²³⁾ Sk. Towards a modern, more European Copyright Framework. EBLIDA (Eiropas bibliotēku, informācijas un dokumentācijas birojs); Europeana; Eiropas Zinātnisko bibliotēku apvienība (LIBER); Public Libraries 2020; Starptautiskā Bibliotēku asociāciju un iestāžu federācija (IFLA).

⁽²⁴⁾ Sk. 4. zemsvītras piezīmi.

⁽²⁵⁾ COM(2016) 595 final.

⁽²⁶⁾ COM(2016) 596 final.

⁽²⁷⁾ Sk. 11. zemsvītras piezīmi.

5.9.2. EESK atbalsta šo pasākumu, lai nodrošinātu taisnīgu un vienlīdzīgu radītās vērtības sadalījumu starp preses izdevējiem, kas šos izdevumu izdod, un tiešsaistes platformām, kas tos izmanto.

5.9.3. EESK atgādina, ka laikā, kad daudzus preses izdevējus, kas ir ļoti būtiski demokrātijai, ir skārusi finanšu krīze, kuras rezultātā tiek pārtraukta izdevumu publicēšana un masveidā likvidētas darbvietas, palielinās to uzņēmumu ienākumi, kuri izmanto šo preses informāciju ⁽²⁸⁾.

5.10. Aizsargāta satura izmantošana tiešsaistē

5.10.1. Informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēji, kas lielā apjomā glabā savu lietotāju augšupielādētus un ar autortiesībām aizsargātus darbus vai citus tiesību objektus, kā arī nodrošina tiem publisku piekļuvi, sadarbībā ar tiesību īpašniekiem veic pasākumus, kuri nodrošina, ka funkcionē ar tiesību īpašniekiem slēgtie nolīgumi par to viņu darbu vai citu tiesību objektu izmantošanu, ko sadarbībā ar pakalpojumu sniedzējiem identificējuši tiesību īpašnieki. No vienas puses, tiks izmantoti tādi instrumenti kā "rezultatīvas satura atpazīšanas tehnoloģijas", bet, no otras – šādi pakalpojumu sniedzēji tiesību īpašniekiem sniegs "atbilstīgu informāciju" un ieviešis sūdzību un kompensāciju mehānismus. Dalībvalstis veicinās sadarbību starp pusēm ⁽²⁹⁾.

5.10.2. Ar šo pasākumu, ko EESK uzskata par piemērotu, tiek mēģināts pārvarēt pašreizējo vērtības plaisu (*value gap*) starp tiesību īpašniekiem un informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzējiem, dodot minētajiem tiesību īpašniekiem iespēju pieņemt labākus lēmumus par savu darbu izmantošanu. Ir gadījumi, kad reklāmas pakalpojumu sniedzēji autoriem nesniedz pietiekamas kompensācijas par viņu autortiesībām atšķirībā no abonētiem maksas tiešsaistes pakalpojumiem, kuri šādas kompensācijas nodrošina ⁽³⁰⁾.

6. Labāk funkcionējošs autortiesību tirgus

6.1. EESK piekrīt Komisijas apgalvojumam, ka autortiesību pārkāpšana komerciālā mērogā, ko raksturo parazitisms uz citu darba un ieguldījumu rēķina, mūsdienās ir liels drauds Eiropas autoriem. Bez efektīvas un līdzsvarotas sistēmas, kas nodrošinātu autortiesību ievērošanu, autortiesības un citas intelektuālā īpašuma tiesības (IĪT) ir neaizsargātas un tiek paralizēti ieguldījumi radošumā un inovācijā ⁽³¹⁾.

6.2. Autoriem jānodrošina tiesības saņemt taisnīgu atlīdzību par savu radošo darbu, saistot darbu komerciālos panākumus ar augstu darbu aizsardzības un finansēšanas līmeni ⁽³²⁾.

6.3. Priekšlikumā, ko EESK uzskata par piemērotu, ir noteikti pasākumi, kuru mērķis ir stiprināt autoru līgumiskās tiesības. Dalībvalstīm jānodrošina pārredzamība, kā arī līgumu koriģēšanas un strīdu ārpustiesas risināšanas mehānismi, savukārt reforma stiprinās autoru un mākslinieku spēju aizstāvēt savas intereses ⁽³³⁾.

6.4. Svarīgi uzsvērt, ka pilsoniskās sabiedrības publiskajām un privātajām organizācijām visās attiecīgajās jomās jāveicina lietotāju izpratne par to, ka autoriem jāsaņem atlīdzība par saviem darbiem saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem.

Briselē, 2017. gada 25. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽²⁸⁾ Interneta platformu ieņēmumi 2015. gadā bija 153 650 miljoni USD, un tiek lēsts, ka 2020. gadā tie sasnies 260 360 miljonus USD. Sk. <https://www.statista.com/statistics/237800/global-internet-advertising-revenue/>

⁽²⁹⁾ Sk. 13. pantu.

⁽³⁰⁾ Saskaņā ar Jan Hückmann un Dora Grunwald datiem vietne YouTube, kurai ir 1 000 miljoni lietotāju, 2015. gadā autortiesībās izmaksāja 630 miljonus USD; Spotify, kuram ir vairāk nekā 10 miljoni lietotāju, autortiesībās izmaksājis 2 000 miljonus USD. Sk. uzņēmuma Google argumentāciju pret šo pasākumu: <https://europe.googleblog.com/2016/09/european-copyright-theres-better-way.html>

⁽³¹⁾ Sk. 13. zemsivētras piezīmi.

⁽³²⁾ Sk. 16. zemsivētras piezīmi.

⁽³³⁾ Pašlaik ietverti Direktīvā 2014/26/ES (OV L 84, 20.3.2014., 72. lpp.).